

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра Бухгалтерського обліку та аудиту
(повна назва кафедри)

Допущено до захисту

Завідувач кафедри _____

(підпис)

Лоханова Н.О.

(прізвище та ініціали)

« _____ » _____ 2018 р.

ВИПУСКНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавра

зі спеціальності облік та аудит

за темою:

«Облік та контроль запасів підприємства (на прикладі ПАТ «Одеса-Авто»)»

Виконавець

студентка ЦЗФН групи 42

Алексеева Анастасія Денисівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник

_____ (науковий ступінь, вчене звання)

Зварич Любов Володимирівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Одеса 2018.

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ВИРОБНИЧІ ЗАПАСИ ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ І ОБ'ЄКТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ	6
1.1. Економічна сутність виробничих запасів, їх роль, значення та задачі обліку	6
1.2. Класифікація виробничих запасів	9
1.3. Можливості розвитку оцінки запасів згідно М(С)ФЗ	14
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ДІЮЧОЇ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ В ПАТ «ОДЕСА-АВТО»	20
2.1. Організаційна характеристика досліджуваного підприємства	20
2.2. Особливості первинного спостереження за станом та рухом запасів в господарській діяльності підприємства	22
2.3. Стан бухгалтерського обліку виробничих запасів	31
РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ НАЯВНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ	42
3.1. Контроль за наявністю та рухом виробничих запасів	42
3.2. Аналіз наявності та ефективності використання виробничих запасів	57
3.3. Можливості вдосконалення обліку та внутрішнього контролю виробничих запасів	65
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	72
ДОДАТКИ	76

ВСТУП

Актуальність теми. В процесі реформування вітчизняної системи бухгалтерського обліку відповідно до вимог міжнародних стандартів змінюються вимоги до обліку виробничих запасів на підприємствах України.

Виробничі запаси є однією з складових частин майна господарюючого суб'єкта, необхідною для нормального здійснення і розширення його діяльності.

Вони забезпечують виконання виробничого процесу, є його матеріальною основою та приймають участь в утворенні вартості кінцевого продукту.

Ефективність діяльності підприємства багато в чому залежить від правильного визначення потреби в запасах. Оптимальна забезпеченість матеріалами веде до мінімізації витрат, поліпшення фінансових результатів, до ритмічності і злагодженості роботи підприємства. Завищення матеріалів веде до заморожування і омертвляння ресурсів. Крім усього іншого, це дорого обходиться підприємству, оскільки виникають додаткові витрати на зберігання і складування. Заниження обсягу запасів може привести до перебоїв у виробництві і реалізації продукції, до невчасного виконання підприємством своїх зобов'язань. І в тому і в іншому випадку слідством є нестійкий фінансовий стан, нераціональне використання ресурсів, що веде до втрати вигоди.

Виробничі запаси є найменш ліквідною статтею серед статей оборотних активів. Для обігу цієї статті в грошові кошти потрібний час не тільки для того, щоб знайти покупця, але і для того, щоб отримати з нього згодом оплату за продукцію.

Аналіз цієї статті має велике значення для ефективного фінансового управління. Виробничі запаси можуть складати значну питому вагу не тільки у складі оборотних активів, але і в цілому в активах підприємства. Це може свідчити про те, що підприємства мають утруднення із збутом своєї продукції, що у свою чергу може бути обумовлене низькою якістю продукції, порушенням

технології виробництва і вибором неефективних методів реалізації, недостатнім вивченням ринкового попиту і кон'юнктури.

Не дивлячись на те, що виробничі запаси стали одним з перших об'єктів обліку і підлягали достатньо ретельному контролю, окремі питання щодо обліку виробничих запасів залишаються недостатньо вивченими і вимагають детального розгляду.

Облік і аудит виробничих запасів організовується і ведеться на підприємствах відповідно до вимог багатьох законодавчих і нормативних актів України. Серед них: Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.99 р., Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 і багато інших. Практичне виконання вимог вітчизняного законодавства часто утруднено неузгодженістю окремих положень, що, у свою чергу, приводить до маси помилок і неточностей в обліку. Спірні питання торкаються вибору методів оцінки вибуття запасів, порядку обліку «малоцінки», методики відображення витрат на придбання, доставку і доведення запасів до придатного стану, відображення податкового кредиту з ПДВ і т.п.

Все це свідчить про актуальність проблеми дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є вивчення теоретичних основ і діючої практики обліку і аудиту операцій з виробничими запасами, проблемних питань обліку виробничих запасів, а також можливостей їх рішення. Робота направлена на вдосконалення практики обліку і аудиту, виявлення наявних недоліків і пошук можливостей їх усунення.

Відповідно до мети дослідження – визначені наступні задачі:

- дослідити законодавчу і нормативну базу організації і ведення обліку наявності і руху виробничих запасів на підприємствах України;
- вивчити особливості класифікації і оцінки виробничих запасів;
- дослідити діючу практику документального оформлення руху виробничих запасів, обліку матеріалів на складі і в бухгалтерії, обліку надходження і використання виробничих запасів;

- вивчити особливості організації внутрішнього контролю операцій з виробничими запасами;
- показати можливі напрями вдосконалення діючої практики обліку і контролю операцій з виробничими запасами.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є система обліку і аудиту на підприємстві, що здійснює діяльність в торгівлі та сфері послуг.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є організація і ведення обліку і аудиту операцій з виробничими запасами у ПАТ «Одеса-Авто».

Методика дослідження. Методичною основою дослідження є загальнонауковий діалектичний метод, методи індукції, дедукції. В процесі дослідження теорії і практики обліку виробничих запасів використані прийоми оцінки, зіставлення, порівняння, групування, класифікації, а також статистичні методи. В процесі дослідження вивчені роботи вітчизняних і зарубіжних авторів, законодавчі і нормативні акти з питань економіки, підприємницької діяльності, оподаткування, бухгалтерського обліку і аудиту, матеріали періодичних видань, статистичні довідники, реєстри обліку і звітності підприємства, що здійснює діяльність у торгівлі та сфері послуг.

Інформаційна база дослідження. В процесі дослідження використовувалися законодавчі, нормативні і інструктивні матеріали в області бухгалтерського обліку і оподаткування, праці вітчизняних і зарубіжних економістів, фактичні дані обліку і звітності публічного акціонерного товариства «Одеса-Авто».

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження теорії і практики обліку і внутрішнього контролю операцій з виробничими запасами по фактичних матеріалах ПАТ «Одеса-Авто» дозволили зробити наступні висновки і пропозиції.

Важливою умовою організації обліку і контролю виробничих запасів є їх науково обґрунтована класифікація. У літературі питання класифікації виробничих запасів розглянуті явно недостатньо. Лише у окремих роботах зроблена спроба їх класифікації у зв'язку з розглядом проблеми ресурсів в цілому. Якнайповніше вирішили цю задачу, автори монографії «Контроль в системі внутрішньовиробничого госпрозрахунку», які, по-перше, внесли окремі уточнення до існуючих класифікацій з метою чіткішого формулювання самих ознак і виділення лежачих в їх підставі груп, по-друге, ввели деякі нові класифікації виробничих запасів.

Виробничі запаси, що поступають по імпорту, відображають в обліку у залежності від варіанта оплати. Згідно П(С)БО 21 проводячи попередню оплату за виробничі запаси впродовж місяця кілька разів, необхідно оприбутковувати ці запаси по декількох цінах, що у свою чергу приводе до плутанини з веденням аналітичного обліку.

На наш погляд, оприбутковування імпортних виробничих запасів доцільно здійснювати по цінах вантажних митних декларацій, не залежно від форми оплати. У зв'язку із цим рекомендуємо внести відповідні корективи в П(С)БО 21.

Матеріали проведеного дослідження показали, що облік на обстеженому підприємстві ведеться відповідно до вимог діючого в Україні законодавства.

Проаналізувавши первинну документацію, аналітичну інформацію і характер діяльності даного підприємства, можна зробити висновок про номенклатуру його запасів, це: товари і виробничі запасні, які використовують для забезпечення основного виду діяльності.

Результати економічного аналізу свідчать, що запаси підприємства збільшилися на 340 тис. грн., зокрема, виробничі запаси на 10 тис. грн., товари на 330 тис. грн. Необхідно відзначити, що не дивлячись на збільшення залишків товарів в абсолютному виразі, їх питома вага зменшилася на 0,02% і склала на кінець року 97,55%.

В звітному році в порівнянні з попереднім, оборотність виробничих запасів скоротилася на 44,79 обороту, а тривалість обороту збільшилася на 0,64 дня. Це обумовлено збільшенням середньорічних залишків запасів та зменшенням обсягу реалізації, що визвало уповільнення оборотності відповідно на 0,13 та 0,51 дні. Уповільнення оборотності привело к додатковому залученню коштів в сумі 56,08 тис. грн.

Результати розрахунку узагальнюючих показників ефективності використання матеріальних ресурсів свідчать про нераціональне їх використання: матеріаломісткість продукції підвищилася на 0,01 грн., що привело до перевитрати виробничих запасів на 309,61 тис. грн. Коефіцієнт співвідношення темпів зростання обсягу виробництва і матеріальних витрат < 1.

На аналізованому підприємстві в 2017 році в порівнянні з 2016 роком матеріаломісткість продукції збільшилася на 0,01 грн., це привело до зменшення реалізації продукції на 5914,17 тис. грн.

Отже, за рахунок зниження матеріаломісткості продукції резерв зниження собівартості складе 309,61 тис. грн., а резерв збільшення обсягу реалізації продукції - 5914,17 тис. грн.

Все це свідчить про те, що існуюча в ПАТ «Одеса-Авто» система внутрішнього контролю використання виробничих запасів не є оптимальною і потребує удосконалення.

Вдосконалення обліку та внутрішнього контролю наявності і руху виробничих запасів в ПАТ «Одеса-Авто», на нашу думку, слід проводити по наступних напрямках.

По-перше, спрощувати оформлення операцій по приходу і витраті товарно-матеріальних цінностей. Відпуск матеріалів, комплектуючих виробів та запчастин у виробничий процес, де це доцільно, можна оформляти на підставі встановленого ліміту безпосередньо в картках складського обліку матеріалів, передбачивши в них підпис особи, яка одержує цінності. Також можна на картках складського обліку проводити і внутрішнє переміщення цінностей.

По-друге, необхідно стежити за ретельним і своєчасним проведенням інвентаризацій, контрольних і вибіркових перевірок, які мають велике значення для збереженні запасів.

По-третє, удосконалювати систему автоматизованої обробки інформації. На наш погляд, за оптимальну вважається схема аналітичного обліку товарно-виробничих запасів, реалізована в Типовій конфігурації для України програми «1С: Бухгалтерія 8.3» в розрізі місць зберігання (або складів, матеріально - відповідальних осіб), власне товарно-виробничих запасів і партій товарно-виробничих запасів. При такій побудові обліку стає можливим отримати, наприклад, звіти по матеріально – відповідальним особам в розрізі товарно-виробничих запасів або звіти в розрізі складів, матеріально – відповідальних осіб і партій запасів.

Облік виробничих запасів в ПАТ «Одеса-Авто» існує ізольовано, без зв'язку з іншими функціями управління виробничими запасами. На наш погляд, організація ефективної системи обліку і контролю за використанням виробничих запасів може бути забезпечена лише в тісному взаємозв'язку обліку з нормуванням, аналізом, системою стимулювання економії використання ресурсів.

Рішення цих і інших проблем дозволить налагодити більш дієвий і менш трудомісткий облік і внутрішній контроль за наявністю, рухом і використанням виробничих запасів, а також досягти їх економії.

Такі основні висновки і пропозиції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адамович Н. Топ-10: списуємо пальне//Податки та бухгалтерський облік. – 2017 р. – № 25. С. 8.
2. Алпатова Н. Неправильна товарно-транспортна накладна: чи визнають покупку пов'язаною з госпдіяльністю//Все про бухгалтерський облік. – 2016 р. – № 110. с. 24.
3. Басенко О.В. Запаси на підприємстві текстильної промисловості.//Актуальні проблеми економіки. – 2005. – №43. – с.119-125.
4. Боровенко Д. Як відобразити використані товари при виконанні робіт//Бухгалтер і закон. — 2016 р. – № 20 [Електронний ресурс] : ІАЦ «ЛІГА», ТОВ «ЛІГА-ЗАКОН», 2017. – Назва з екрану.
5. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансований облік. // Житомир. 2001р., 608 с.
6. Вороная Н. Складаємо та оформляємо документи//Податки та бухгалтерський облік. – 2016 р. – № 102. С. 2.
7. Дубровська І. Інвентаризаційні нестачі запасів: як їх правильно списати// Все про бухгалтерський облік. – 2016 р. – № 95. с. 12.
8. Ільницький Ю. Неустойка й інші способи покарати контрагента: на що може розраховувати кредитор// Все про бухгалтерський облік. – 2016 р. – № 57. с. 5.
9. Карпова В. Договори відповідального зберігання: особливості обліку//Бухгалтер і закон. – 2017 р. – № 9 [Електронний ресурс] : ІАЦ «ЛІГА», ТОВ «ЛІГА-ЗАКОН», 2017. – Назва з екрану.
10. Карпова В. Зміна методу обліку запасів: як прийняти зважене рішення//Бухгалтер і закон. – 2016 р. – № 29 [Електронний ресурс] : ІАЦ «ЛІГА», ТОВ «ЛІГА-ЗАКОН», 2017. – Назва з екрану.
11. Карпюк Р. Витрати на ПММ підтверджують первинними документами: позиція ДФСУ//Бухгалтер і закон. – 2015 р. – № 51 [Електронний ресурс] : ІАЦ «ЛІГА», ТОВ «ЛІГА-ЗАКОН», 2017. – Назва з екрану.

- 12.Коваленко О. Постачальник повернув аванс трирічної давності: що з податковим кредитом у покупця//Все про бухгалтерський облік. – 2016 р. – № 98. с. 26.
- 13.Коваленко О. Річна інвентаризація: годинник уже тікає//Все про бухгалтерський облік. – 2016 р. – № 95. с. 6.
- 14.Контроль в системі внутрішньовиробничого госпрозрахунку/Б.І. Валуєв, Л.П. Горлова, В.В. Муравська і ін. – М.: Фінанси і статистика, 1987 р.
- 15.Крамаровский Л.М. Ревизия деятельности производственного предприятия. - М.: ЭКСМО-ПРЕСС, 2001. – 230 с.
- 16.Лень В.С., Гливенко В.В. Бух. Облік в Україні: основи та практика:Начальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 556 с.
- 17.Маймінас Е.З. Процеси планування в економіці: інформаційний аспект. – 2-е видавництво – М.: Економіка, 1971 р. 348с.
- 18.Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: Навч. посіб. К.: Віща шк., 2003. – 278 с.
- 19.Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), включаючи Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО) та тлумачення станом на 31 березня 2013 р. – К., 2013. – 1272 с.
- 20.Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Затв. Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. [Електронний ресурс] : Інтерактивна бухгалтерія LIGA ZAKON. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/_doc2.nsf/link1/RE22868.html. – Назва з екрану.
- 21.Нестеренко М. Облік безоплатного отримання//Податки та бухгалтерський облік. – 2017 р. – № 22. С. 4.
- 22.План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Затв. Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291 [Електронний ресурс] :

- Інтерактивна бухгалтерія. – Режим доступу: <http://www.interbuh.com.ua/ua/documents/onemanuals/35092>. – Назва з екрану.
23. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. : [Електронний ресурс]: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112). – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. – Назва з екрану.
24. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства: [підручник] / С. Ф. Покропивний. – [2-ге вид., перероб. і доп.] – К.: КНЕУ, 2005. – 528 с.
25. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». Затв. Наказом Міністерства фінансів України № 246 від 20.10.99 р. [Електронний ресурс] : Інтерактивна бухгалтерія LIGA ZAKON. – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/view/REG4044>. – Назва з екрану.
26. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 21 «Вплив змін валютних курсів». Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 193 від 10.08.2000 р. [Електронний ресурс] : Інтерактивна бухгалтерія LIGA ZAKON. – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/view/REG4044>. – Назва з екрану.
27. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань [Електронний ресурс] : затв. Наказом М-ва фінансів України від 02.09.2014 р. № 879. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/z1365-14>. – Назва з екрану.
28. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні. Закон України від 16.07.99 р. № 996-XIV [Електронний ресурс] : Інтерактивна бухгалтерія LIGA ZAKON – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T172164.html. – Назва з екрану.
29. Про затвердження типових первинних документів з обліку сировини і матеріалів [Електронний ресурс] : наказ Міністерства статистики України від 21.06.96р. №193. – Режим доступу: <http://www.interbuh.com.ua/ru/documents/oneregulations/1711>. – Назва з екрану.
30. Рыжиков Ю.И. Теория очередей и управление запасами. – СПб: Питер, 2001.

- 31.Свіріденко А. Інвентаризація-2016 у запитаннях та відповідях//Податки та бухгалтерський облік. – 2016 р. – № 90. С. 1.
- 32.Свіріденко А., Яновська Н. Нюанси обліку запасів: Мінфін рекомендує//Податки та бухгалтерський облік. – 2017 р. – № 31. С. 8.
- 33.Сопко В. та ін. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. – Тернопіль: Астон, 2005. – 496 с.
- 34.Фінансовий аналіз : підручник / Є.В. Мних, Н.С. Барабаш. – К. : Київ. нац. торг. – екон. ун – т, 2014. – 536 с.
- 35.Чаюн І.Ю., Бондар І.Ю. Управління матеріало-технічним забезпеченням підприємства: Навчальний посібник. – К.: Київ. нац. торг.- екон. ун-т. 2002. – 111 с.
- 36.Шеремет А.Д. Фінансовий аналіз. – К., 2005.